

D. D.
EXERCITATIONUM ACADEMICARUM
PARS PRIMA,
DE
**JURIBUS CIVIUM
CONCESSIS** 742.
ET
RESERVATIS,
QUAM,

ANNUENTE DIVINO NUMINE,

*Cum Consensu Amplissime Facult. Philosoph. in Regia
Academia Aboënsi,*

HENRICUS HYLLÉN,
ET

MATTHIAS CALONIUS,

Stipendiarius Seger Crantzianus

WIBURGENSIS,

Publice Examinandam Sifunt,

Die XX. Martii, A. MDCCLXII.

H. L. Q. S.

A B O Æ,
Impress. JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

Theodoricus Rex apud Cassiodorum:

*Quid gratius, quam videre crescere publicum de-
tus, ubi omnium utilitas in generalitate, concluditur.*

§. I.

quando de juribus civium dis-
 quiritur, eo redit discursus, ut
 illa vel respectu imperantium,
 vel intuitu ipsorum civium in-
 ter se considerentur. Illo modo
 examini subiecta, non possunt
 ob arctissimum nexum, quo uterque tam imperan-
 tium quam parentium ordo constringitur, sine ad-
 curata cujuslibet imperii aut reipublicæ status co-
 gnitione, intelligi. Quilibet iterum status, ut quoad,
 formam & modum compositionis ab alio quovis
 statu multum differt; ita jura civium in una, ab
 juribus civium in altera republica particulari, tum
 circa personas, tum earum actiones in immensum
 variant. Quidquid autem de his ipsis generatim
 dici potest, id non nisi libertatem civium plus mi-
 nus restrictam concernit. Frequenter quidem cer-

nis mentionem fieri a politicis arcanorum tam specialium quam generalium imperii, de arcanis vero libertatis, ullus quantum novimus, non dum publice quidquam differuit. Cujus rei causam credimus esse hanc, quod statibus imperantium plus saepius quam subditorum conservandis invigilatum sit, & qui omnium primo arcana rerum publicarum ediderunt, in eo forsan coetu politico vitam degerint, in quo parum vel nihil pensi libertatis civium habitum est; interim si arcana nonnisi media statum quemlibet conservandi denotent; quin conditioni quoque subditorum prospici possit, de mediis conservandi eam, nullum est dubium; atque hinc dari arcana libertatis per se patet. Dum vero scientia horum adhuc in votis est, & quæ nexum imperantium & subditorum adtingunt, ut ex legibus alicujus gentis publicis, quales sunt ordinationes, constitutiones & dispositiones, nec non leges fundamentales vel capitulationes de administranda republica, imperantium jura innotescunt; ita ex iisdem fontibus jura civium haurienda. Quorsum adhuc referas peculiaria decreta & consuetudines, quæ rationem specialium privilegiorum, civibus in quavis civitate debitorum, simul continent. Et hæc quæ jam diximus, ad cognoscenda jura civium in imperiis civilibus locum habebunt, excepta eatenus Theocratia Judaica, quatenus ob specialem suam naturam, nullis legibus fundamentalibus restricta erat. Neque ex his difficile erit intellectu, quam, si singula rite ex principiis suis eru-

ruan-

*Ex istis majoribus agentibus
quod patitur leges, quibus
legis nomen proprium
conferuntur, sed pa-
torum fundamentali-
um. Alii dicunt
sunt pacta legem
inter pacificando,
ergo pacta sunt
fundamentalia leges
fundamentalia dei pos-
sunt.*

sum Reg. in p. 12.

¶ si fuerint Reges fundamentales & capitulationes; illa obti-
nent in regnis successores, ha' in hereditariis; illa per-
petua, ha' in nova quavis electione mutetur
& variant.

ruantur, necessarium sit, ut sedulo excutiantur archiva, adcurate evolvantur codices Historicorum, prout hoc etiam modo plurimi publicistarum speciale hujus, vel illius gentis jus publicum adornarunt & *Casparus Ens*, plurium regnorum leges & consuetudines uno simul opere in thesauro suo politico complexus est.

Quod vero attinet ad jura civium *inter se* considerata, eo argumentum de iis generatim dicendum spectat, ut quo magis ex pacto subjectionis saluti reipublicæ consulatur, facultas agendi cuilibet membro civitatis in iis omnibus rebus concedatur, sine quibus civis subditus concipi nequit. Usus vero horum jurium in eo consistit, ut cives haud impediti a concivibus, officiis suis vacare possint. Ipsa determinatio jurium factorumque his conformium vel severa retorsio vel placida prolectatio, principi est concessa. Quarum rerum prolixior consideratio ad jus privatum cujuslibet civitatis pertinet.

§. II.

Verum enimvero si jam jus naturæ ad laudata civium jura quaquaversum spectata, adplicaverimus, altius eorum examen mentem occupabit. Primo circa jura civium inter se considerata, dispiciendum venit, non quid in una sed quid in quibuscunque rebuspublicis cives debeant civibus; in primis substernit hæc ipsa adplicatio juris naturalis ad modo laudatum jus privatum, fundamenta, le-

A 2

gibus

*Et tandem et fingere pectore vocem: Faxit. Supremum
summe ut laboris ipsi possit quam huiusmodi contingat
fortuna facies, quo sit quam diligente lustrationum
laborum, virtutis, emulacionis, audicionis, et dignis con-
sequens premia dignissima uberissima, siq. Eci quod
et literaria de re beneq. praeferre queat. vixit diu
felix, vive! Tibi favore perge!*

gibus condendis, explicandis & inter se comparandis, quo magis ratio legum pateat in tribuendo suum cuique. Quod in hac parte quasi neglectum erat ab Eruditis, id *Gribnerus* principiis Jurisprudentiæ suæ naturalis, sub titulo Juris publici privati universalis inseruit. Quo præterea magis defæcata & cultior exstiterat gentis cujusdam morum & juris naturæ scientia, eo meliores credibile est populo, ceteris paribus, semper datas fuisse leges. Quamobrem consilium erat Magni illius Verulamii, ut Philosophiam gentium ad rem publicam adplicatam, seduli scriptores colligerent; sed ut ipsum hoc institutum ex voto succedat, non nisi ex principiis juris privati universalis opus inchoari & perfici debere, vel me non monente quisque intelligit, ut simul omnes percipiant, quantum inde insuper emolumenti juribus civium determinandis accedat. Si insuper laudata jura, quæ civibus respectu imperantium competunt cum ipso jure naturæ contendamus, enascitur ex hujus juris determinatione seu adplicatione ad ordinem imperandi & parendi, Eruditis sic dictum, Jus publicum universale, cum quo, modo laudatum jus naturæ quidam adeo arcto nexu copulatum voluerunt, ut neque opus esse putarent adplicati illius juris partem, separata doctrina proponere. Sed quidquid sit, methodus potest, esse arbitraria, modo per eam rei nihil decedat. Interim prout quisque Juris naturalis Doctorum animo sibi concipit jus publicum universale, sic in opinionis quoque suæ favorem, de juribus civium solet judicare.

care. Primo infelicitèr admodum accidit, ad normam juris publici Romani nostrum jus exigì; quo ipso de juribus civium solum ex lege regia Romana statuebatur, qua expensa jura civium ut ex Just. Inst. Lib. 1. T. 2. §. 6. patet, in imperio Romano fuere fere nulla; ita oppido falsum, velle jus nostrum legibus alicujus reipublicæ particularibus constringere, quum tamen jus illud sit universale & ad omnes respublicas pertinens, jure solum naturæ determinetur, id quod contra *Biccium* inprimis & Ungepauverum observandum. Quibus multo acutiores alii in primis cum Hobbesio ad normam suam rectè quidem revocarunt jus nostrum, sed non rectè positis juris naturalis principiis, turpiter semet dederunt in adplicando, secundum suas hypothesès, jus naturæ, ad statum civitatis publicum, ut concessio inprimis principi jure ad omnia, non potuerint non jura omnium civium pervertere. Et licet horum iterum Philosophia jam dudum explosa sit, ab iis, qui cives, nonnisi salvo humanitatis vinculo, principi subiectos adserunt argumentisque confirmant, quoniam tamen status subjectionis potius obligationes, quam jura producere vulgo creditur, factum hinc est, ut a nonnullis quoque juris naturalis interpretibus, jura civium minoris habita sint, quam ut illa operam, qualis juribus majestaticis rimandis impendi solet, æmulerentur.

§. III.

Satis ex iis, quæ præfati sumus liquet, quam am-

plum sit argumentum differendi de Juribus Civium, quamque varia variorum de illis judicia. Quum vero nemo facile inficias eat, multitudinem nullius imperio subjectam, habere potestatem in se, quæ judicante Grotio, libertas dicitur J. B. & P. L. I. c. I. §. 15. qua potest se alteri pacto subicere, dispiciendum erit, ut rationem laudatorum jurium rite ineamus, quæ cives Principi concesserint, quæ vero jura sibi reservaverint. De quo cum differere constituerimus, legem naturæ tam de concessis quam reservatis juribus ita explicabimus, ut dispalescat, quid generatim primum, deinde quid speciatim de utroque jurium genere dicendum.

§. IV.

Ut autem ordine diffundamus, quod auspicati sumus, jura in genere pro attributis personæ sumpta nobis intelliguntur, facultates agendi legibus concessæ. Hinc jura illa naturalia dicuntur, quæ legibus naturalibus determinantur. Illorum autem quædam in essentia humana fundantur, ut inde separari nequeant, alia rationem proximam habent in libertate naturali, atque ab independentia in agendo ab alterius hominis arbitrio, dependent; illa vocabimus *connata*, hæc vero *jura mere libertatis*; illa per omnem hominis statum tam naturalem, quam adventitium immota manebunt; hæc vero in statibus adventitiis plus minus restringi possunt. Quæ igitur sic diversa sunt jura, confundi non debent,

ut

*Lib. naturalis est independens
contra actionem naturalem
alterius arbitrio.
vid. p. R. & conf. p.
ut ad aliter definitur
lib.*

Quam arg.

Quos quod jus permittitum differat a privilegio proprie sui dicitur;
jussu permittitum est exclusivum, ut privilegium.

¶ Respondeo, in hac definitione addendum fuisse — et non agendi.
e.g. habeo jus ^{res}mittendi alterius perfectionis promotionem
liberitatem habet jus omittendi executionem mandatorum prin-
cipis in partibus, (et quidem obligatorium jus) verba autem
habent jus ad agendi id quod legi adversatur.

¶ Sed ac jus legem supponere contentis (et quidem obligandum), ita
quidem ut jus et obligatio sint cancelata, (p. 4.) sed hanc
definitionem dicit Junj, dicitur iusto restrictionem esse, et enim
ad idem ac jus obligatorium esse esse primo, datur enim
etiam quod permittitum. (i. e. in proprie tantum volunt hoc jus esse)

e.g. Deut. 24. 14. Deus dedit Israelitis jus permittitum,
Te capta in bello muliere in matrimonium ducenda,
non tunc obligati ad id erant. Sicut, Rex latina concedit
consanguineis jus retractus, et v. obligantur consanguinei
ad vendendum redimendum. (Nabozus mittit et Cardus p. 100)

¶ Sed si dicitur hoc jus lege concedi? Sed tunc est obligatorium,
nam lex obligat. — Sed forsitan cum ratio et Barbeyrac obijcit
affirmis leges permittentes; sed hoc caret partibus legum necessa-
riis, scilicet immediata et necessaria. (i. e. non obligat, consilium
est, non obligat, potest, voluntas, et.) Et enim Lex permittit, quod
est agendi vel ad agendi jus, non tamen obligat ad agendum vel ad
agendum, potest Phil. de iur. civ. l. 1. §. 1. de iur. l. 1.

¶ Sed obligat lex permittens, quidem cum cui quid permittitur, quippe qui
juri suo potest denuntiare, sed reliquos subditos, ne cum turbent in
Bergo quos Jura in genere sit facultas (moralis) agendi vel ad agendi, (scilicet
his legitime, quidem ac sicut dicit.)

3um arg.

At si quoz. Pacta dant leges inter pacificos, (aut p. 2. ad arg.) ergo dum
in p. sui vel. pacta infringunt de aliqua re, ad finit quoz. Ee, quam
dum aliquis transgreditur, existit vera violatio legis. et.

Proliq., Hennigius, Kulpisius, a Felde, Sorkius, Bar-
beyraeus, aliiq. statuant in statu naturali penas tam
habere. Alii hys contradicunt, argunt ex Definitionem
penae ideam superioris debere ingredi, ut sic distin-
guatur a reducta, bello (p. bellum punitivum defendunt
Frankius, Kulpisius, Sorkius, Barbeyraeus, Hennigius, Koldenius &
Wolff & Preffatius.)

ad malo hanc in quantum ad
penam suffragandam superior requiritur. Et si bilo mi-
nus existimo in statu naturali penas proprie sic dictas
locum habuisse. (E) Sicut penas divinas ubi locum
habuisse. (F) Lex naturalis est proprie lex, ergo per op. vio-
lationem contrahitur culpa proprie talis, ubi vero
culpa proprie talis existit, ibi et de jure existit pena
proprie sic dicta; ergo hanc in statu Nat. locum habuit.
(G) Si pinguo inter penam et op. executionem. Inter penam
o statum executionis ^{penarum} existunt tamen qui penas me-
merunt. Conf. p. 34. ab initio.

ut neque hinc Ephraim Simoni album calculum ad-
damus, referenti jura meræ libertatis inter connata.
Ut autem præterea jus atque obligatio sunt
correlata, ita facile patebit, quæ a natura humana
sunt inseparabilia, jura connata, majoris esse ne-
cessitatis atque per majora motiva, quam jura me-
ræ libertatis, quibus renunciari potest, nobis in-
culcari.

§. V.

Status naturalis, est conditio hominum extra rem-
publicam degentium, ubi ipsis vel plenarius
usus jurium meræ libertatis competeat, vel si ob su-
pervenienti quoddam factum, jura illa restringerentur,
sociati tamen inter se vivebant homines, nullo im-
perii civilis vinculo constricti. Unde sequitur in
statu naturali (1) nullum fuisse imperantem aut sub-
ditum, (2) Nulla communia judicia ad lites componen-
das. (3) Nullas proprie sic dictas pœnas. Quæ o-
mnia ob oppositam rationem oppositorum, statui
civili vindicamus. Conf. Grot. J. B. & p. L. 1. c. 3. §. 1.

§. VI.

Duo in primis sunt a quibus securitatem sibi pro-
mittere potuissent homines in statu naturali,
ut hoc ad indolem ejus status attendenti facile pa-
tetur; lex naturæ & pacta; sed quoniam illa præsen-
taneas pœnas non repræsentat, tantum abfuit ut ea
sufficerent, ad coercenda mala, ut hinc quoque fluxa
& lu-

*Nulla est pœna in
statu naturali, & nulla culpa
sibi a se violatio legum,
sed culpa est facti, & pœna
quædam, quædam
tangam iniquitatem
propter quam pœna est pœ-
na suo sibi attribuit.*

& lubrica fuerit pactorum fides. Unde non potuit non prædictus status turbis moveri. Quo accessit, defectus virium, si quis per se, se defendere debuerit, ut hinc ob voluntatem in hominibus ad lædendum alios pronam, potentiores flammis & gladio semper impotentiores lacefferent. Contra vero habet civitas hanc opportunitatem, ut sociales ob virium conjunctionem in una persona, id est principis, communibus armis se defendant.

§. VII.

His rite perpensis quæ §. prox. diximus, haud obscure generatim intelligitur, cur homines statum naturalem cum civili commutaverint. De cujus commutationis causis multum inter Politicos disputari solet, quas Cl. Cantzius hac propositione complectitur: *quidquid agunt homines corrupti, ut sunt tales, id vel metu adparentis mali raro veri, vel adpetitu boni adparentis, raro veri, agunt.* Discurs. Moral. §. §. 987. & 988. Unde vel Cl. Auctore ipso fatente, ratio plurium hypothesium de transitu hominum e pristino æqualitatis statu ad inæqualem civilem, non vero ipsa determinata causa ipsius transitus patet. Certe neque potuit illa ubique esse eadem, & quæ ab auctoribus hic vulgo traduntur rationes, probant quomodo homines potuerint abire, non vero determinant quomodo & qua occasione revera abiverint in societates civiles. Sed quidquid sit res eo redit, ut perpendatur, tur-

Item arg.

et generaliter servatur, servando hanc legem palmarum naturalem: Veniunt tamen, quod vera lex est in civitate observanda,

¶ Aequalitas naturalis consistit in identitate iurium et obligatio-
nis, # Hanc aequalitatem oportet tolli per statum civilem,
nam haec aequalitas in ipsa hominis natura et essentia fundatur,
adeoque debet semper eadem manere, eodem fere modo,
ac iura illa constantia de quibus auctor dixit. S. W. quidem
arguit. Libertatem naturalem oportet tolli per statum
civilem, et vero aequalitatem.

Orat. pastoris ad pop.
Sic enim moribus, ornatu, me. *Grat. Respondens.*
Ergo tibi dicitur gratias, jam ago delatissimas, maximas,
pro humanitate & modestia illa qua usque in argum. meum
levig. alium & reprehendi. Nec temporum angustia
nec tua viribus & modestia permittit, ut in tantis
laudibus, perfectionibus, annuerandis, ~~et~~ *et* laudibus
laudibus & sekendis, jam multum fin. Tant. Societate
nosra nota sunt tua natural dona excellentissi-
ma, diligentia singulari, eruditio matura & soli-
da, quibus ut insigne ornamento accedit
virtutis condor singularis. Verbo huius mihi testi-
ficio suffragatur potius quam more recepto
multis predicare. Gratias tibi &c.

*et finis de civitate dicitur a populo, cum dicitur finis sup-
ponit enim intelligentiam dicitur improprie finis
quod p. 12.*

turbidus ne fuerit an placidus & pacificus ipse abitus? Nolo diffundere controversiam. Dicam saltem, quod maximum trahit momentum in consequentiis, nim. si quam maxime vi coacti fuissent homines, deferere statum naturalem, ut eos potentiores ex omnibus quasi elementis, in unum corpus congregassent, prout Romulum fecit cum populo Romano Florus refert, inde tamen non sequitur ad palatum Machiavellistarum, facinora licita fore imperantibus; siquidem, ut deinceps observabimus, ob initia imperiorum vitiosa, nunquam nexus inter imperantes & subditos, ostendi potest vitiosus. Qui deinde placidum e statu naturali in civitates abitum urgent, videant quomodo adsertum suum probent, si fidem historicam, eundo per omnes status, sequi voluerint. Sed nobis perinde erit, utrum oppressores violenti, an probi bonique priores e civitate recesserint, quum certum interea maneat, eundem ob hominum malitiam & corruptionem, invalidis vitæ bonorumque prædiis, fuisse septum.

*vid. p. 12. de imperio
civile militum pa-
cto.*

§. VIII.

Quod igitur extra civitatem, inter homines corruptos, effectu non erat promptum, id erit finis civitatis; Adeoque cum neque satis securi a vi & oppressionibus, neque satis felices, in statu naturali, exstiterint homines, (§. præced.) ut ea, quibus ad vitæ sustentationem commoditatemque &

status in primis externi perfectionem opus habebant, sibi acquirere potuissent, sequitur ipsam securitatem & felicitatem externam, de laudato civitatis fine, loqui. Quocirca disputari contingit: an civitates unicum sint medium, pacem inter homines colendi? Sunt, qui hoc adfirmant, sunt quoque, qui idem negant; quos inter Conringius in tr. de civili prudentia pag. 81. ait homines, aliquando etiam extra societatem civilem, feliciter vivere, quoniam virtus nulli loco est adstricta, & status quoque naturalis non per se, sed per accidens pro malo habendus. Hinc constat plures adhuc gentes absque imperio civili inter se esse sociatas, prout id de plurimis Americæ in primis incolis, ex Josepho Acosta, Auctor Tr. du Gouvernement civ. C. 7. §. 8. demonstrat. Quibus observatis, civitates tamen aptum esse medium, pacem inter homines servandi, licet non omnes in universum absolute obligatos putemus, qui civilem ineant societatem, tuto concludimus. Jam vero imperium civile nobis dicitur, jus præscribendi ea, quæ ad finem civitatis promovendum faciunt; quam late igitur hic finis, tam late quoque ipsum imperium patebit, quod idem & commune imperium vocari solet, quia copulatum est & jure cogendi omnes, subditos ut præscripta exsequantur, & potentia in actum deducendi ea omnia, quæ finis civitatis postulat. Quemadmodum vero ex sola potentia, nullum in alios imperium jure oriri potest, id quod contra Hobbesium observamus; ita tantum abest,

l. 5. 11.

Item arg.

ad minime pacificos

Nulla datur absoluta obligatio ad societatem civilem,
sed solum hypothetica,posito scilicet gradu alia et possit
vivere securus et felix.

ut proprium principis commodum sit finis civitatis, ut potius quivis justus & bonus princeps, suam salutem, indivulso nexu cum publica salute, copulatam, velit. Quamobrem ut finem civitatis speciatim determinemus, eum in securitate & felicitate externa, admissio communi imperio, consistere, statuimus. Unde simul patebit, quantum finis civitatis, a fine civitatum differat. Notum namque est, posse plures civitates fœdere ita uniri, ut conjunctis viribus felicitatem suam promoveant; a communi autem imperio prorsus immunes. Quorsum præter plurima exempla in historiis obvia, pertinet decantatum illud Europæ concilium, quod paulo ante mortem suam, ut testatur Bailius in Dict. Hist. & Crit. l'art. Henri. IV. Rex Galliæ Henricus IV. tentavit, in quo controversiæ, inter diversos Europæ populos enatæ, tractari, & arma hostibus Christiani nominis opponi deberent. Certe quam illustre idem gentium judicium exstitisset, modo effectu fuisset possibile, nullum tamen tale imperium in eos, qui salva sua libertate & in regnis suis haud imminuta auctoritate, coram in illo comparerent, continuisset, quale, Principi in cives competere novimus, ut diversum plane jam esse finem civitatis a fine civitatum, satis superque intelligamus.

§. IX.

Hisce sic prælibatis; dico ea, quæ ad finem civitatis pertinent jura, Principi esse concessa,

*etiam per commu-
nem legem, id est
per modum (1) per con-
ventionem (2) per
fines quas communis
(3) habet (4)
in terra. Sed et
aliter auctoritas
alij procedit.*

ceteris vero , quæ hunc scopum non feriunt , civium *subditorum* arbitrio relictis & reservatis. Sic exercitium cultus divini externi , statò tempore in civitate peragendi , a fine civitatis dependet : actus vero internus DEum colendi , nullo humano imperio subjacet , adeoque ad finem civitatis non spectat. Sed jura , quæ civibus ut hominibus competunt , sunt vel connata vel meræ libertatis , (§ 4.) quorum illa in humana natura permanebunt semper immota , hæc vero plus minus pro obtinenda felicitate constringi possunt , adeoque ratio generalis jurium concessorum , nonnisi in resignatione jurium meræ libertatis , poni debet. Quæ cum per pacta fiat , quibus omne imperium civile nititur , sed quorum norma finis civitatis erit , illico concludimus , laudatam resignationem debere laudato fini esse conformem , ut illa neque plus , neque minus involvat , quam hic ipse scopus tulerit. Hoc pacto libertas naturalis multum quidem restringi potest , sed non penitus tolli , ut cives quoque *subditos* , quibusdam solum juribus renunciassent eaque in medium contulisse , simul pateat , quo residua libertatis suæ jura , una cum connatis , eo melius fibimet ipsis haberent. A vero igitur alienum est , quod Dn. Burlamaqui statuit , statum civilem esse ipsissimum statum naturalem , *La liberté civile est donc dans le fond la même que la liberté naturelle , mais depouillée de cette partie , qui faisoit l'indépendance des particuliers , par l'autorité qu' ils ont donnée sur eux à leur souverain , Droit polit. §. 23. p. 15.*

Concedo, sonalla laia in ad panti. Diff. ^{in quibus} ~~reuerere~~ ~~quod~~
Auctor drassi. paluget se glariu expimere, et obsequi
kugit ut acm ambiguitatem d' obparitatem exittat,
XII d' p. nes minny d'ercitalas Lectare
Interfugiumm ordi laia rugero inprimy
1) p. 2a. pag. 2a. sub hac signo Φ
2) pag. 6. s. v. sub hac signo Φ collat. cum p. 7.
3) p. 9. s. VIII. h. vili, ubi rex finny ouerit.
4) p. 11. b. VIII. sub hac signo Φ
5) p. 16. s. X. sub hac signo Φ

Adhuc hunc Soma. obsequi cum in hac, ex hypo-
thetico qm. omnia libertas existit, sequetur huc
homines non libera consenti, sed naturali impetu
ad libertatem, ut quod representatorem hunc
pauit quereat, utique pauit de ea d'era. Mi-
raculum, licet, quod iugum late, multum indicant
in statu imperiorum simplices libertates, condemp-
namen edictum patriis potestati, illorum ortum ac-
cessum esse referendunt, ut de quibus huc di-
ci videtur, pauit vero illud s. concedere, quum
magis probatur. Hec, quatenus ad finem at-
tinet, idem se committet, attendenti ad vnum in-
stitutum, patriis familiaris apud iplos residua, ex ve-
teris, patria disciplina, quoniam tamen patriis pote-
statibus, pauit illud minus erit imperio civili, nisi
cum patre, sed obsequi ratiore, adactum pauit
consistere velis in hac d'era, tota eadem non
possent esse origines, utraque huc appropinquat po-

Nam licet suo modo vigere debeat libertas in cœtu civili, multo tamen dispar est ejus ratio in hoc, quam in statu naturali, ut hinc quoque duo illi status, semper sibi opponantur. Sed ut multum libertatis civitati laudatus Burlamaqui vindicavit; ita nihil quod liberum sit, vel in territorium civitatis ingressis, vel in eodem manentibus ut in civibus subditis, Dn. Filmerus Eques Auratus Anglus, in libro cui titulus Patriar. C. I. §. 8. invenit, dum contendit, primam patriam potestatem cum civili vel Monarchica, quoad originem esse eandem; Deinde, quemlibet hominum nasci patriæ potestati subiectum, adeoque cum in hac, ex hypothese ejus, omnis libertas exulet, sequeretur hinc, homines non libero consensu, sed naturali impetu ad civitates ferri, id quod renunciationem jurium plane evertit, adeoque paucis de eo dicam. Nimirum, licet, quod ingenue fateor, multum influant in statum imperiorum simplices societates, nondum tamen evictum patriæ potestati, illorum ortum acceptum esse referendum, certe de omnibus hoc dici nequit; quodsi vero illud & concederem, quum magna probabilitatis specie, quantum ad Sinas attinet, idem se commendat, attendenti ad varia instituta, patribus familias apud ipsos residua, ex veteri patria disciplina; quoniam tamen patria potestas, prior nihilo minus erit imperio civili, nisi cum Filmero, sed absque ratione, Adamum primum constituere velis monarcham, certe ejusdem non possunt esse originis, utraque hæc nominata po-

testatum genera. Præterea variis quidem modis exercitium libertatis in patria potestate erat suspensum, non tamen plane sublatum, certe quoad facultatem, ipsa naturalis libertas illæsa manebat. Quamobrem si jam emancipati, plenarium usum suæ libertatis recuperaverint, quid impedit, quominus patres familias, in corpus politicum coalescentes, renunciationem jurium suorum libero consensu declaraverint, tacito an expresse, non jam disquirimus, sufficit ipsos consensisse in imperium, & forte tacite, ex priscorum seculorum genio. Quod de cætero dicat Nob. Auctor, Adamum primum, per creationem, Regem & Monarcham fuisse constitutum, posterorum vero ejus alterum alteri successurum jure primogenituræ, inde nihil aliud colligere licet, quam ut observata sic lege generationis semel & simul cum jure primogenituræ in succedendo, aut nullus filiorum Adæ, Regiam dignitatem tueri potuisset, aut tot existere debuissent Monarchiæ quot familiæ segreges. Sed quidquid sit, facta renunciatione jurium libertatis, simulac ab imperante acceptata hæc fuerint, intuitu civium subditorum, fiunt jura imperii, atque hoc pacto prout natura & indoles juris civilis postulat (§. 8.) in civitatem commune imperium admittitur. De quo Auctor Tr. du Gouvernement civ. cap. 14. §. 3. *Le pouvoir, ait, Politique est ce pouvoir, que chaque homme a dans l'estat de nature & qu'on a remis entre les mains d'une société à les conducteurs, qui ont esté choisis.* Quo circa observandum,

dum, ipsam illam renunciationem jurium, simul involvere horum translationem, atque rationem jurium concessorum generalem postulare, ut cives quoque tam actus voluntatis, qui immediate cum fine civitatis connectuntur, quam vires suas, in persona principis uniisse, censeantur.

§. X.

Sed dispiciamus jam jura Principi concessa, eaque pro instituti ratione strictim, quæ laudata renunciatione (§. 9.) nituntur. Primo pertinet huc jus avertendi mala, quibus securitas sive extra sive intra civitatem turbetur. Media autem persequendi hujus juris, cum in civitate alia esse nequeant, quam vel communia arma, vel judicia (§. 5.6.) sequitur primo, si tentatis lenioribus mediis, res ad illa venerit, jus, quod inde nascitur, belli in principem esse translatum. Rationem vero juris belli, ut quisque tam ex jure gentium, quam ex jure publico universali, repetendam novit, ita eandem fundari in defensione reipublicæ nemo negabit, ut neque ipsum bellum aut præsentis mali propulsio- nem, aut præcautionem in futurum, excedat. Hinc facile intelligitur, quid valeat princeps titulo concessi nostri juris, sed altioris indaginis est res, quid agere liceat, cum inter necessariam reipublicæ conservationem, atque qua aliis obstringitur, obligatio- nem, pugna oritur. Interim quemadmodum quisque sibi proximus est, ut quoque officia erga alios
iis,

iis, quæ nobismet ipsis debemus cedant; ita quando neque præcepta erga alios culpose & dolose violantur, quin in extremo quodam reipublicæ malo, ubi omnia officia simul observari nequeunt, ratio potius sit habenda illius conservationis, quam præstandorum erga alios officiorum, tuto asseritur. Huc spectare videntur quoque non flagitia, sed jura dominationis, auctore Clapmario, contra jus commune, bono publico introducta. vid. sis lib. de Arc. Rerumpb. Metitur hæc jura Machiavellus, sola principis utilitate, ut hinc, sed falso omnino, rationes quoque, quibus exerceri solent, honore & laude dignas, deprædicet. Vid Princip. Cap. 18. Alii cum Clapmario, pudore, pietate ac fide principis, ceu fundamentis suis, sed ut vel me non moneute elucet, haud semper sibi constantibus, quin multum sæpius vacillantibus, eadem superstruunt. Si dicendum quod res est, possunt laudata etiam jura favore necessitatis excusari, quia speciem tantum injustitiæ præ se ferunt, & nihilo minus juste & prudenter, ob conservationem reipublicæ, exercentur. Quorsum pertinet in primis dominium eminens, quo bona privatorum, in casu necessitatis, in publicum usum convertuntur. Quin & heic voluntate civium princeps id impetret, quod necessitas cogit, nullum est dubium.

§. XI.

Tanti de cetero æstimari debet conservatio reipublicæ, ut quemadmodum certissimo constat
tem-

4 forsan autem hic magis affirmat civem innoxium, hacti
expulsi. Transi p. 87. et quod hic intelligit per alios.
aut. p. 12. 4.

temporis oraculo, ab injuria sapius vindicanda abstinere debeat, ne vindicando eam, respublica, in discrimen adhuc gravius, trahatur. Cujus rei exemplum & simul argumentum præbet Dio Cassius Lib. 44. in Jul. Cæs. his verbis; multæ quidem sunt, quæ Cæsari vitio verti possunt, ita ut jure casus videri possit: multa etiam crimina, obici ejus intersectoribus possunt, ut pœna digni existimari queant. Verum hoc agere, est hominum novas seditones expetentium; qui autem recte consultum rebus volunt, non summum jus persequendo, incommodare urbi, sed eam æquitate adhibita conservare. Ex quibus tamen non sequitur ut cum detrimento ceterorum statuum, utilitas particularis cujusdam civitatis, quærat. Etenim merito vapulabat, suo seculo Alexander Magnus, quod populos sibi non molestos, coercere atque subdere, haud nefas duxerit. Quo crimine neque liberari possunt ausus, de exstruenda Monarchia universali. Quorsum utrum pertinuerit, quod ante exorta sacrorum dissidia Sec. XV. Romanus Pontifex in sacris, Imperator vero Germaniæ in secularibus, tanquam capita haberi cupiverint, non disquiro. Certum interea manet, hunc etiam in recessu imperii a. 1530. Der oberste Voigt der Christenheit / nuncupari. De hujus principatus gloria, in primis Fridericum III. Imperatorem defudasse subinnuit Grotius J. B. & P. libr. II. C. XI. §. 9. ut simul optaret futuram quandam fœderatorum universitatem, in qua eodem ac diximus modo (§. 8.) lites inter Christianos componerentur. Desideria magni Grotii, licet de nihilo fuerint

rint, non tamen ad stabiliendam universalem Monarchiam tendebant; sed reapse spectabant huc molimina tam, Turcarum quam Hispanorum, superiori ævo totum orbem quassantia, ut mireris, in gratiam Hispanorum eadem a nonnullis, sacris vaticiniis corroborari. Th. Camp. de Monarch. Hispan. Quis non videt, his consiliis, legem superioritatis inferri in civitates, quæ æqualitatem harum turbat tollitque. Hinc Dn. Justi, Die glückseligkeit / ait, Der Republik ist das erste und höchste gesetz eines jeden Staats / und alle innerlichen angelegenheiten desselben müssen darnach beurtheilet werden. Allein in ansehung der Verhältniß der freyen Staaten gegen ein ander und in Ihrer rechten und Befugnissen, die sie gegen ein ander anführen / kan es ganz und gar nicht angewendet werden. *Vid. Tr. die natur und das wesen der Staaten. p. 63.* quæ verba ad evertendas magnas illas spes, de quibus supra diximus, procul dubio pertinent, & ad quas nonnulli præcepta sua politica tollunt, eademque hoc clypeo, salus populi, suprema lex, protegunt. Non tamen potuit Dn. Justi, omnem relationem inter gentes liberas, negare, ut hinc omnes contractus, conventiones, pacta, fœdera, permutationes, stipulationes, quæ omnia ob necessitatem humanam introducta sunt, negaret, quod omnino esset absurdum. Interim semetipsum acrem egit censorem æquilibrii statuum, quemadmodum id ex tr. Chimæ des Gleichwichts Von Europa, apparet. Ex iis, quæ attulimus, satis constat quantum intersit digne tueri concessa jura, ad avertenda ma-

la a civitate per bellum. Quin imo jus belli quoque legibus civitatum fundamentalibus sæpius coërceri solet, ne insciis civibus, princeps arma attrectet. Simili modo cetera omnia cum jure belli copulata jura, in principem translata facile intelliguntur, pro mensura finis civitatis.

§. XII.

Quod vero attinet ad jus propulsandi mala intra civitatem per judicia; eo illud redit cum tota jurisdictione principi concessa, ut jura & obligationes civium rite determinentur, quo hi melius vel rebus indeterminate extra se positis, vel facto licito aut fide pactorum acquisitis, illæsi utantur. Solebant ante primordia civitatum, jus suum quandoque adipisci homines præter cruenta bella, etiam per arbitros; in civitate autem est, actio apud Magistratum intentanda, perpetuum remedium juris persequendi, quo pacto prospectum inprimis itur immunitati a propria vindicta. Hinc multum interest, ut ratio sit legitima tractandi civium controversias, inprimis ne ut in Areopagitico concilio, vel festinatio vel severitas, damno litigantibus cedat. Queruntur hodie etiam cultissimæ Europæ nationes, vel de processu tumultuario, vel quod lites in infinitum protrahantur; sed adhuc multo pejus consultum erat litigantibus in foro Romano, dum jura naturalia personis detrahebantur, atque adempta vi naturali pactis, processus infinitis labyrinthis circumducebatur. Quo

facto, si non plane denegata fuerit justitia, actio tamen reddita est difficilis. De Sinis perhibet Dn. Rousseau in hunc modum: *Ce n' est pas, qu' on n' examine ensuite l' affaire dans uns procès regulier; mais une longue experience en a fait prevenir ainsi le jugement, l' on a rarement en cela quelque injustice a reparer; & l' Empereur, persuade que la clameur publique ne s' élève jamais sans sujet, & que sequuntur, in tr. Discours sur l' econ. politiq.* Singularis heic adparet propensio imperatoris in populum, cum quo vult ita agi, ne ulla querela oriantur. Videamus quomodo idem cum præceptis Philosophicis congruat, & ut ratio pateat suum consequendi & læsiones vindicandi per judicia, audiamus Joh. a Felde: Etenim justitiam distributivam ille definit ita, qua quod commune est dividimus inter partes alicujus societatis, ne pars ulla conquerendi causam habeat; justitiam autem commutativam dicit esse eam, quæ tollit querelas, in commutationibus partim spontaneis partim invitis; vid. Elem. Jurisprud. part. I. c. 3. 23. Jam dispiciendum quomodo querelæ tollantur, ut ullus ex veris causis demonstrare nequeat sibi injuriam esse factam; quæ enim sine ratione existunt, eas querelas tolli est impossibile, ad quas neque jam attendimus. Dixi nempe principi concessam ideo esse jurisdictionem, ut rebus extra se indeterminate positis, civis illæsus utatur; easdem res voco jam communes, quatenus in civitate existunt, & ad quas alicui ut parti civitatis jus quoddam competit; dixi quoque facto aliquo res alicui in

proferit et approbat auctor divisionem illam antiquam
iustitia in distributivam et commutativam, quam
tamen o. nescit dudum multos respectasse, (ut Titius,
Barbosa, Budeus, Brauerus, alii). Non enim

(1) est divisio iustitia, sed ejus abjectum, eaz. etiam in
completo. (2) utraque ^{exim} species non unquam circa
idem abjectum locum habet, ne (3) proportionem
sua semper sit distincta, sed (4) inexorabile, diffi-
cultates in re plangima involvit. Nec usum
aliquem habet hac, aliq. ejusmodi iustitia
divisiones.

Propter enim illam divisionem
qua iustitia attributum vel actionum cum
persona est, nulla ejus divisio admodum potest
adferri.

(NB iustitia actionis est conveni-
entia actioni, cum lege cogente, persona vero
est habitus, si promittit eadem legi actiones suas
convenienter attemptandi.

NB iustitia attributiva, interna, imperfecta, o. rigoro-
sa est idem. ex iustitia expletiva, particularis,
externa, perfecta, rigorosa, iterum est idem.

in civitate competere, quæ tum ei cui competunt, propriæ, dicuntur, atque hæ ipsæ res ut pacto seu contractu adquiruntur; ita iterum commutari queunt vel sponte e. g. si quis prædia vel ædes suas alteri vendiderit, vel invite, per furta, rapinas. Proinde quemadmodum in societate mercatorum ille, qui e. g. quintam partem, colligendæ, ad finem societatis, pecuniæ, contulerit, quintam quoque lucris partem fert; ita si quis proportionaliter, id est tantum de rebus communibus participaverit, quantum contulerat ad finem civitatis, querelas omnino justas tolli, nemo non videt, ut quoque & munera & onera sic distributa, quisque sine strepitu capiat feratque. Ex rerum commutationibus, quando oriuntur querelæ, unus omnino plus habet quam alter; & quidem primo ex commutatione spontanea e. g. Cajus si Titio non reddiderit pretium rei emtæ; deinde ex commutatione invita, dum e. g. Mævius Cajum privaverat pecuniis aut libris; Adeoque tolluntur hic iterum querelæ ex commutatione enatæ, si plus habenti subtrahatur, & minus habenti addatur, damnis & offensis simul sublatis. Non disquiro, quantum hæc, quæ attulimus, cum doctrina Aristotelis de observanda proportionem, in rebus distribuendis & commutandis, convenient, sufficit quod usus eorum quam latissime per totam jurisprudentiam pateat, utque quantitas moralis latitudinem paritur, ita idem in specie de proportionem dicendum, ut hinc nemo conquerendi causam habeat, si actio ejus æstimetur, vel ex pluribus aut paucioribus, quæ dignosci

possunt motivis, vel ex minori aut majori motivo-
rum cognitione, vel ex pluribus aut paucioribus ad
agendum impellentibus normis, atque hinc ex ma-
jori vel minori ad legem obligatione. Hæc inquam
& cetera hujusmodi, quæ quantitatem actionum de-
terminant, fini civili sufficiunt, etsi rigorem mathe-
maticum non sustinerent, ut iisdem observatis, ratio
præmiorum & pœnarum, optime iniri queat. Inte-
rim fateor, si unquam in re alia, certe in subordi-
nandis civium juribus fini civitatis, maximam creari
difficultatem, quo fit, ut dum ob usum civilem legi
naturali aliquid additur aut adimitur, magna adpare-
at inæqualitas circa determinationem jurium, in di-
versis non modo rebus publicis, sed in una eadem-
que civitate circa eandem rem; sic ut alia sex cen-
ta exempla præteream, Suecanis legibus cautum est,
ut fratres præ sororibus ex hæreditate rurali dupli-
cem, ex urbana æqualem, portionem accipiant. Sed
hæc quoque ex suis causis oriri possunt justis, in
primis vel ex pactis, quibus sic & non aliter ratum
voluerunt cives, ut ipsis sic volentibus non fiat in-
juria, vel ex finita intellectus humani perspicacia,
qua, ob individuorum varietatem, singula ad vivum
refecari nequeunt, ut hinc quod ipsum jus naturæ
diversimode pro diversa conditione individuali rati-
habet, legibus civilibus sæpius, generaliter modoque
uniformi, determinetur; e. g. majorennitatem ad
certum annum figunt leges civiles, ubi tamen ex
dispositione legis naturalis, jus cuilibet de rebus suis
disponendi conceditur, quam primum judicium ma-
tu-

turuerit; quo pacto potest tempus majorennitatis, legibus civilibus definitum, in individuo antevertere, ut hujus vel illius juri aliquid derogetur, sed sine damno & pernicie. Quamobrem politis sic ejusmodi rationibus determinantibus, si iterum actio aliqua intendatur vel remittatur, tantum abest ut quis de eo conqueri debeat, ut potius ex iis omnibus, quæ attulimus, cuique pateat, legitima ratio delati in principem juris propulsandi mala, intra civitatem. Quocirca si judicia pluribus annis cessant & nexus civilis, quo vires & voluntates uniuntur, (§. 9.) labat per civitatem, quale quid in imperio Germanico obtinebat, antequam regimen capefferet Rudolphus Hapsburgicus, quin juribus suis ad semet defendendos uti queant cives, nullum est dubium; id quod de individuali casu quoque valet, dum ob præsentissimum periculum, auxilium magistratus implorari nequit.

§. XIII.

Admissio communi imperio (§. 8.) & ob id concessio principi (§§. 9. 10. 11.) jure avertendi mala, sequitur, ut cives deterreantur ab inferendis injuriis, principi datum, esse jus poenarum, quod in eo consistit, ut ille malum passionis ob malum actionis, repræsentare possit; & quemadmodum ob jacturam rerum nobis utilium, quales sunt vita, existimatio simplex, bonaque externa varii generis, varie pati dicimur, ita poena, quoad has res, vario modo

do hominibus infligi potest, una cum acerbis corporis doloribus. Non igitur video rationem, cur Comes Cateneo, ut vel ex Dn. Justi patet, pœnas consistere tantum in iactura bonorum externorum, qualia sunt pecuniæ, ædes, prædia, non vero in corporali pœna, seu corporis perpeffione, contendat, quum tamen utroque modo, pœnam de aliquo fumi, non implicet. In eo quoque laudatus Comes una cum Dn. Justi multus est, ut ostendat, vix metum pœnarum interesse republicæ, sed potius si quæ paranda sit medicina adversus mala & delicta, eam quærendam esse in honore, religione & natura legum bene & optime sancitarum. *Vide Justi Neue Wahrheiten* p. 577. Concederem hæc omnia, si omnes amore virtutis peccare odissent; sed non cum perfectis hominibus agitur; Adeoque dum custodiam legis hujus naturalis, neminem læde: ultra quam neque usus pœnæ civilis extendi potest, pœnalis sanctio promovet, ulteriorem & sublimiorem jurium naturalium culturam, virtus & pietas quidem urgent, ut pii lubentes legibus pareant, sed effrænatorum astutia etiam optimas leges eluderet semper impudenter, nisi metus pœnarum moram interdum licentiæ injiceret, necessitas pœnarum satis superque elucet.

Proinde, cum ratio jurium concessorum, consistat in renunciatione eorum jurium meræ libertatis, quæ finem civitatis tangunt, (§. 9.) patet, jus pœnarum principi relictum, circa eas res, quæ laudatum
fi.

finem impediunt turbantque. Jam vero interni animi actus, nisi ad actum proximum pervenerint, atque vitia animi, ex communi hominum labe resultantia, qualia sunt, ambitio, voluptas, avaritia, modo non in actus illicitos, civibus reliquis noxios, erumpant, in se non turbant tranquillitatem Reipublicæ e. g. si quis se putet, ut cum Heineccio loquar, primum omnium hominum, seque suavi illo somnio unice oblectet, superbus quidem est, quin stolidissimus, sed se decipit, adeoque ob hæc neque princeps sibi vindicare potest jus sumendi pœnas, de civibus. vid. Ejus prælect. in Puff. p. 473. Sed, quæ rempublicam turbant, illa varii generis mala sunt, ut hinc atrocius vel levius infestent finem civitatis, adeoque quidquid de iis dicendum, eo fere redit, quo Principi concessam dicamus facultatem, levia delicta leviter, mediocria mediocriter, gravia graviter coercendi. Tulit consuetudo apud Athenienses, minimis etiam delictis ultimum addere supplicium. Hoc quam durum erat, tam frequenter pluribus gentibus usu veniebat, atrox etiam homicidium, nonnisi multa & exilio, punire. Sic multa hujus criminis, Romæ, erat trium milium & viginti assium, quæ 32 bobus & duabus ovibus æstimabatur, nisi quod morte redimi debuit, parricidium, commissum fuerit. Inter privilegia quoque nobilitatis, lege Calimiri Magni Polonorum Regis cautum legimus, ut si nobilis nobilem aut plebejum occiderit, in loco non privilegiato, certam multam solverit. Quin immo apud Nob. Stiern-

hæcium mentio fit pœnæ pecuniariæ 40 marc. Sperrgeld dictæ, qua olim vindicta homicidii, vel subitaneo animi motu, vel compositis utrinque ad certamen armis, erat redimenda. Jus Sucon. p. 21. c. 5. Sensim transiit hæc pœna in capitalem, qua qua versum, qua orbis Christianus patet. Quæ mutatio, an religioni Christianæ penitus adscribenda, tamdiu dubitari potest, quamdiu constat, post introducta quoque Christiana sacra, multis in locis, pristinum pœnæ genus, substituisse. Interim, sicut in statu naturali, jus cuique competeat, cum cæde aggressoris semet defendendi, sic ex translatione hujus juris, Principi tribuenda est potestas, pœnam etiam capitalem sumendi de maleficiis, ne civium cædibus periclitetur respublica.

§. XIV.

Jam quemadmodum pulchre Dn. Rousseau *Ce n'est pas, inquit, assez d'avoir des citoyens & de les protéger, il faut encore songer à leur subsistance; Oecon. Pol. pag. 43;* ita perpensis juribus in principem translatis, pro obtinenda securitate civium, videamus jam, quid felicitatis eorum externæ procurandæ ergo, ipsi datum sit. Quidquid autem alit & ditat, ut quisque id sibi commodo ducit; ita felicitatem quoque externam civitatis definivimus, per sustentationem vitæ commoditatemque atque status inprimis externi perfectionem (§.8.) adeoque cum propter unionem virium (§.9.) maxima

xima intercedat relatio & nexus felicitatem inter publicam, & privatam singulorum, ut illa non stare, ubi hæc laborat, nec iterum hæc consistere queat, ubi illa fatiscit, satis adparet, quidquid juris heic relictum est Principi, id in eo poni, ut felicitatem publicam cum privata singulorum ita connectat, quo suum robur habeat civitas. Sed vix reperitur ulla res, magis errori obnoxia, quam æstimatio roboris imperii, quando hoc boni adparentis magis quam veri partibus constare creditur, ut difficile hinc, ex voto & fine civibus in universum proposito, procuratio publici boni cum privato singulorum succedat. Sunt, qui heic amplissima primum imperia crepant, sed si eorum amplexu vires imperii voluerimus metiri, testatur temporum experientia, magna imperia tam extendendo quam defluendo, nonnisi immani generis humani sanguini parentare, & tandem viribus suis confici. Ad æraria, deinde, quod attinet, quibus alii vim imperii tribuunt, nemo quidem ea damnabit, sed opima quæque eorum, omnes, minacia fore spectacula norunt, quæ vires civium adstringunt potius quam corroborant, ut hinc quoque populus, tributis ex quibus æraria conflantur, gravatus, vix ad imperium, a politicis, idoneus existimetur. Quid? quod erant Romæ tria æraria, quorum tertium ad Gallici belli usus destinatum, dum Julius Cæsar diripuit, spolia istius summa, auctore Bisselio, numerata est, quod auri summa erat coronatorum 413500, argenti vero 9 millionum cum 900000 in-

super coronatorum, æstimationis Gallicæ, vid Bissel. de Reipubl. Rom. ort. & occas.) Ex quo colligere licet, sæpius publicas opes, a privatis melius haberi, quam intra unum claustrum reservari. Rejctis sic his & aliis speciosis rebus, ex quibus robur civitatis firmum æstimari nequit, certe non aliunde idem, quam ex regionis, quam cives habitant, natura, indole, situ & cultura atque bene præparato civium morali statu, capiendum putamus; sed quot deinde modis, ex his ipsis, artus & nervi civitatis succrescant, neve cives unquam sibi desint, ad curam conjungendi bonum publicum cum privato singulorum, ita pertinet, ut simul singulorum labor, vigilantia, industria, omnium somnos, otium & delicias defendat.

Qui autem commodis fruuntur civitatis cives, expertes non possunt esse onerum publicorum. Quamobrem facultas intelligitur principi concessa, exigendi tributa, vectigalia & census, ex quibus communis pecunia conflatur, ad tolerandos publicos sumtus. Illa cum Athenis non suppeteret aliquando, dum opus erat, solebant mille & ducenti ex opulentioribus eligi, *λευτεργοί* adpellati, qui Rempubli- cam suis opibus sublevarent, donec iterum collecta fuerit. Sed quantum ad ipsas collationes attinet, possunt illa variis modis fieri, quorum rationem nostrum jam non est inire. Interim si quid ex renunciatione jurium heic judicandum, quisque deprehendet æquum fore, ut incommoda & one-

ra in civitate, commodis & emolumentis respondeant, atque sumtus collati, primum ad necessitatem civitatis, deinde ad florem ejus & decus, impendantur, atque hinc, ut cetera taceam, debent onera lucro, quod quis fert, ita proportionari, ut stabilia firmaque semper maneant necessaria vitæ præsidia: quamobrem tertia pars civium Atheniensium nihil pendebat; quippe quibus vix suppetebat, unde vitam traherent. Interea qui messem 200 mod. frumenti fecerat, 10 minas, qui vero 500 modios messuerat, 60 minas in publicum ærarium conferebat. Sed quemadmodum tributa, ad formam quoque regiminis attemperari debent, ut vel ex imperio, vel ultroneo, civium consensu indicantur; ita mos in Suecia permanfit, in imponendis tributis, in consilium adhibendi cives, quo ratio erogationum ipsis pateretur.

§. XV.

Ex iis, quæ disputavimus satis superque adparet, cur nonnisi ob finem civitatis promovendum, jura sua principi concesserint cives, adeoque quamprimum hæc princeps acceptaverit, simul semet obstrinxit præstare ea, quæ illi postulant. Quæ quam clara sunt, tam multum disputari solet, qualis hæc obligatio sit, perfecta ne an imperfecta? De quo paucis edisseram, antequam longius progrediar. Communis fere omnium fert sententia, laudatam obligationem fore imperfectam, & qui-

dem eam ob rationem, quia persona principis est inviolabilis, cui resisti nequit. Recte omnino hæc omnia. Equidem inviolabilitatem personæ principis & dignitas ejus & salus publica requirit. Interim cum cives sine civitatis nunquam excidere possint aut debeant, jus certe habent a Principe postulandi suam protectionem & defensionem. Jam ponamus idem jus esse imperfectum, non tamen tale, quale mendicantibus competit jus, a prætereuntibus eleemosynas postulandi, ut Gerhardus vult in Delin. J. N. & G. L. III. c. 8, §. 16. Adeoque quoniam in statu necessitatis, jura imperfecta possunt fieri perfecta, idem quoque de juri-
bus civium in relatione ad principem, dicendum, dum salus & necessitas publica id postulat, posse eadem in perfecta abire, ut tamen non opus sit violenta extorsione, quum obsequium saltem detrectari possit, ex quo patebit principum obligationis ratio, perfecta ne sit an imperfecta, qua tenentur cives fovere, tueri. Hinc demonstrata felicitate civili, recte omnino calculos suos ita ducit Dn. Burlamaqui: *Concluons donc, que pour bien définir la liberté civile, il faut dire; que c'est la liberté naturelle elle même depouillée de cette partie qui faisoit l'indépendance des particuliers, par l'autorité qu'ils donnent sur eux à leurs souverains, accompagnée du droit NB. de exiger de lui, qu'il usera bien de son autorité, & d'une assurance morale, que le droit aura son effet. Droit Polit §. 25.* Quæ cum ita sint, & acceptata a principe, ejus sint facta propria jura,

Haec idcirco in eo occupatus est, ut dissiparet, an principis
perfecta an v. imperfecta solum, obligatione teneatur civis
suas tueri. Quantum perspicuo imperfectam hanc obligationem
esse putat cum, plerumque, excepto casu necessitatis, id est, ab huius
principi inviolabilitate, s. sanctitate. Sed ego quidem sustinere, salva
principi inviolabilitate, eundem ^{imper} perfectam obligari ad civis
tuendas, id quod clarissimum est ~~imper~~ cuius attendenti ad
pactum inter principem & subditos, cui ac imperium civile
nititur, in hoc enim pacto civis hanc suam defensionem
principi obulerunt, quam ille quod, accepit et quodare
promisit, id est, perfecte tunc. Nam si poneremus principem
capite civis povere, quis quid existeret principis liber-
tate naturali constitutus voluisse sub illa conditione
pro se defendendi, alibi concessisse vel in prin-
cipem contrahere ea conditione, ut pro ratione huius-
modi ^{liberty} ~~dictum~~ ^{con-} ~~stitutatur~~. Perfecte ergo ille promisit et perfecte
quod teneatur ~~et de~~ ~~deser~~ acs civis in genere & singulis
in specie defendere, quamdiu filius unius aut nonnullis
defensio est conjuncta cum plurimorum aut ci-
um aliquorum, aperto discrimine. Nec huius
tentia obstat principi inviolabilitati, s. sanctitati, hoc enim
ad solum populum, ne aliquis mala aliqua eidem
inferat. Sed argere ~~et~~ ^{imper} ~~principi~~ ^{principi} subditos suos povere
perfecte obligatum esse, minime est idem ac conce-
dere civibus potestatem eundem mala inferendi.

Ad id quod violententer extorquere perfectam obligationem, praes-
tationem, nisi dum alter debeat eandem povere,
et ita hic quoque se res habet.

Neque controversia inter Principem & subditos
difficili me possunt decidi & quædesunt ju-
dex competentis, ^{quantum sit injuria} Publica injuria cum pri-
vatis, facile confunduntur, (2) quia jure exan-
ctandi, est jus cogendi, cui jure renun-
tiantur subditi. ita arguitur.

ra, sequitur dum ille fini civitatis convenienter eadem exercet, cives nullam causam conquerendi habere. Possunt vero delicta, quibus finis civitatis petitur, vel graviora esse, ut hunc plane pervertant, vel levioris momenti, quæ illum labefactent solum. Cum igitur cives sine suo, ut diximus, nunquam excidere debeant, ut neque hinc principis potestas in infinitum sine limitibus exporrigi queat, non posse non, idque jure meritoque, ipsi principi resisti, si voluntatem magis perdendi quam regendi præ se tulerit, quisque videt. Alioquin, si ab illo, in rebus levioribus, momenti peccetur, & ratio svalet & prudentia urget, minus hoc malum, ad evitandum majus, tolerandum esse. Media & tutissima hæc omnibus sanioribus Politicis cognita est via, Hobbsonianismum inter & Monarchomachismum. Quod vero præterea attinet ad verba Dn. Burlamaqui allata - - *d' une assurance morale* &c. effectu quidem promptior, quod fateor, est illa cautio in imperiis limitatis, quam in absolutis, in quibus omnia liberæ dispositioni Principis substant, contra vero cum in illis principis potestas, conventionibus fundamentalibus adstricta maneat, non potest non legibus melius invigilari, sed nisi iterum leges, conformiter fini civitatis, determinantur, vix omnino & has aliquid valituras omnes deprehendant, si vel gravissimis pœnis, etiam levissima delicta exciperentur. Unde Dn. Rousseau egregiæ præcipit: *L'une est l'esprit de la loi, qui doit servir à la décision des cas, qu'elle n'a pas pu prévoir;*

voir; l'autre est la volonté generale, source & supplement de toutes les loix, & qui doit toujours être consultée a leur défaut, & paucis interjectis hæc adiicit - - - de sorte qu'il ne faut qu'être just, pour s'assurer de suivre la volonté generale. Oecon. pol. pag. 21.

§. XVI.

Quidquid sic jurium, ut audivimus, in principem translatum est, id civium seu transferentium esse desinit; quippe quod π suum erat civium, id principi datum, pertinet ad π suum ejus adquisitum, (§. 14.) qua transactionis lege, utrinque standum. Memineris autem memet per principem intelligere omnem personam, sive hæc fuerit physica sive moralis composita, cui summa rerum in civitate concedita est, cuique ab initio concedenda jura, a voluntate quidem civium pendebant, sed postquam concessa fuerint, effectum habent necessitatis, ut ceteribus paribus, frustra illa in posterum urgeantur. Quamobrem nonnulla inde eliciemus porismata, quorum illud

1:umum. Translato nimirum jure belli in principem (§. 10.) civibus ullum jus idem gerendi, non competit, aut quidquam de cetero statuendi de iis rebus, quæ cum laudato jure connectuntur. Plato de L. L. Libr. 12. constituebat: si quis privatim, sine scitu publico, pacem bellumque fecerit, capitalis esto. Et postquam Cæsar bellum, proprio ausu, Gallis indi-

dixisset, Catonem Uticensem in senatu consuluisse, *legiones Romanas*, domum, revocandas, Cæsarem vero Gallis dedi oportere, testis est Plutarchus in Caton Uticensi.

II. Licet verum quidem sit, regimen omne, eorum, qui reguntur, non qui regunt, causa, esse paratum, quoniam tamen cuncta jurisdictio in principem transit (§. 12.) sequitur, cives non debere semet judices obtrudere, in iis rebus ubi nullus est iudex, etenim ad tenorem jurium naturalium, in statu naturali nemo potest postulare, ut alter, ad ipsius arbitrium & voluntatem, actiones suas dirigat, ipsique explicet, cur sic & non aliter faciat, adeoque cum eadem jura, quatenus connecti debent cum fine civitatis, in principem sint delata, facile patet principem neque obligari, qui actionum suarum rationem civibus reddat, siquidem jura ipsa jam ex illa translatione, naturam & indolem suam, non mutarunt.

III. Quoniam jus puniendi principi vindicavimus (§. 12) & jus & obligatio sunt relata, respondeat, oportet, huic juri, obligatio in delinquentibus poenam agnoscendi, quæ ob delictum ipsis infligitur. Vi cujus obligationis an ideo aliquid decedat, quod omnis homo quævis mala physica, dolore conjuncta, inprimis mortem, per naturam abhorreat, ut hinc confiteri delictum delinquentes sæpius nolint, excutere jam non vacat. Quod Cl. Thomasius in Jurisprud. Divina, obligationem voluntariam pertinere & requiri ad actus poenales non im-

mediatos, sed hos proxime antecedaneos statuit, de eo postea aliter sentit. Nostro scopo sufficit observasse, omnem delinquentem pœnam mereri; neque si juste infligatur, eum de injuria queri posse.

IV. Quo robur suum habeat civitas, dixi (§. 13.) multum interesse, ut bonum publicum, cum privato singulorum, indivulso cohæreat nexu, atque inde jam sequitur: 1:o debere regem civibus prospicere de mediis, quibus vita eorum honeste sustentetur. 2:o debere illum virtutem acriter urgere; quo status civium moralis optime fingi & formari queat, in usum & emolumentum reipublicæ. Non heic disquiro, an quæ efflagitamus, ob mediorum illorum defectum, crebræ illæ migrationes olim factæ sint ex una in alteram regionem? Quocirca controverti etiam solet, an liceat civibus gregatim discedere? Quod Romæ constitutum erat, ut fatente Cicerone de sua civitate cuique constituendi facultas libera esset, id legibus patriæ nostris, olim sanciri non opus videbatur, postquam gens nostra prisca, jus sibi proprium civitatis, per totum fore orbem quærere constituit. Romanis contra moribus receptum erat, adscire potius quam dimittere civem. Unde late sinus suos Roma, ad novos cives recipiendos, laxavit. Sed illud non magis scopum nostrum ferit, quam hoc; an Romani ob acquisita media civium vitæ sustentandæ laudem mereantur, quod multitudinem etiam hominum ambitu venalem & factionibus deditam, publico frumento aluerint, qui sumtus ad computationem Lipsii in singulos dies 164383 modios frumenti requirebat,

Oppositorum appropita est ratio; si ergo verum quod dicitur au-
 der præclarissimè, actionem juri non minuat esse injuriam,
 aut quocq verum: sem actionem injuriam esse injuriam, sed
 hoc tamen ita se habere, quis nescit, plurimos rationabilissimorum
 videmus expendisse. Scilicet contendunt, si vere quidem, quantum per-
 spicio: sem quidem injuriam esse injuriam actionem, sed o sem patitur
 injuriam actionem esse injuriam, ut ex appeto duntaxat loq. figuratur.
 Ad injuriam enim requirunt adorationes, præter injuriam, s.
 violationem juris perfecti alterius, actionem, quæ per se perfectum
 alterius, ut illa actio committatur (sive prodest, s. vero ex infortu-
 nio, aut ignorantiâ invincibili, aut culpa; verbo ut inferatur
 malitiose. — (1) Injuria dolosa hæc est injuria, sed injuria
 in genere etiam comprehendit injuriam culpam, dicitur talis).

Et (2) ut icito inferatur, si qui o consentit in deractionem
 juris sibi factam, volenti enim nulla fit injuria, nati sumus
 ex canon, quamvis injusto in volentem possit fieri actus.
 Injuria. (1) Volenti fit injuria (1) modo fit iniuria, (2) alter juo
 volenti faciat, (3) punitur jura d' talis.) ##

¶ Dicitur: Qui jure suo utitur nemini facit injuriam. Sed addendum
 modo inde absit injuria (1) Summ. juri jura juri
 inferre glorios. (2) In se o fit iniuria, e.g. veneno
 injuria fit injuria, nec. (3) Summ. juri jura juri
 o oij injuria actio fit injuria.

Verum quidem est volenti o fieri injuriam, sed simul certum
 est, volenti de suo jure odere, eo in casu, quo cadit, o am-
 plius competere juri, et ideo actionem in esse contra quod
 juri per se acti alterius.

rebat, quo maximi exercitus sustentari potuissent, Lib. 2. de Mag. Rom. c. 10. Sed ut ex hac frumentatione, servorum patroni, ut ex Romana constat historia, maximam partem dolo & astutia ad se rapiebant; ita vel ex hoc exemplo patet, quid de ceteris omnibus institutis status alicujus tenendum, quæ ad belli artes præprimis tendunt. Id igitur apud Verulamium mirari convenit, quod in sermonibus suis fidelibus, quoad status felicitatem, magnitudinis interesse existimet, ut quasi semper in armis sit; utque ejusmodi utatur consuetudinibus, quæ saltem prætextus arma capiendi ipsi præbeant. Quemadmodum vero hamo aureo non est piscandum; ita necessitas prospiciendi civibus, de modis quibus vitam honeste & commode tolerant, eo spectat, ut cives honestis occupationibus adfuescant, atque ex bonis suis primum sibi opes contrahant, easque deinde ad aliarum gentium usum erogent, & quidquid propria illis non fert tellus, id ab his sibi parent. Et profligata sic inopia publica, everfoque simul Machiavelli dogmate, quod eo rediit, ut principi per paupertatem civium optime esset consultum, non tamen iis promiscue accedere possumus, qui adfluentiam bonorum omnium, nimis exaggerant, quippe qui non perpendunt, quam exiguo intervallo, laudata adfluentia a luxu distet, a quo facilis relapsus ad egestatem & famem. Atque hinc vides rationem, cur studium virtutis civibus necessarium sit, ut bonorum omnium copiam, ad honestatem & decus suum, convertant. Miretur quis-

que hanc Sybaritarum legem fundamentalem: *Nemo nostrum frugi esto*: An vero credere fas sit, ad turpem vitam ipsos lege publica semet obstrinxisse, alii dicant. Interim præter rationem videtur Dn. Montesquieu, virtutem soli statui Democratico, adjudicasse, cum tamen, per reliquas quascunque regiminis formas, illa primas tenebit partes. Quæ si delictis quoque impar fuerit, Respublica nullo magis, quam virtutis studio, erigi & refici potest. Fateor leges sumtuarias, vitiiis luxuriantium recte opponi. Sed an his solis nisi in partem vocata fuerit virtus, animi tantum restringi possint, quantum libidinibus semel ardescere cœperint valde dubitamus. Etenim cum Romæ, multis legibus scœnebris adstricta esset avaritia, via monente Livio fraudis erat initia. Quid quid igitur valet de hoc veteri malo scœnebris Romanorum, id de ceteris ejusmodi malis, rebus publicis adhærescentibus, dictum esto. Sed cui super sedendum excurrit illud argumentum longius instituto nostro, in Oeconomiam publicam, cujus haud infimum locum occupabunt præcepta de institutione & educatione liberorum, qui quo maturius virtutem addiscunt, eo melius ut probi cives suo officio satisfaciunt. Adposite ergo ad hanc rem Dn. Rousseau dicit - - - *Et comme la vertu n'est que cette conformité de la volonté particulière à la générale, pour dire la même chose en un mot, faites regner la vertu.* Oecon. pol. p. 23.

§. XVII.

Perpenſis juribus principi conceſſis, jam ad contemplandum jura reſervata properabimus. Dixi hæc (§. 9.) ad finem civitatis non pertinere, adeoque cum hoc duplici iterum fieri poſſit modo, vel absolute, vel conditionate, ut nimirum commodius adhuc atque liberius ſinguli cives ſuam felicitatem promoveant, ſi quis igitur prioris generis jura absolute, poſterioris vero hypothetice reſervata, terminis licet nondum ſatis uſurpatis, vocaverit, per nos licebit. Ad hæc vero quod attinet, ut de iſſis dicendi argumentum primo capiam; ſunt ea nonniſi reſidua jurium meræ libertatis in principem delatorum, ut pene puncto ab his diſtent. Ut tamen a libertate naturali fluunt neque ad fraudem ſocietatis civilis uſurpantur; ita neque finis civitatis ea damnat. Jam cum libertas naturalis ſit facultas intelligenter agendi ea ex pluribus, quæ per legem naturalem ſunt poſſibilia, & felicitas quoque humana pluribus modis, in primis inter ſociales, pactis licitis promoveatur, ſequitur jus paciſcendi & contrahendi de iis rebus, quæ cum fine civitatis non repugnant, inter jura hypothetice reſervata, primas tenere partes. Quod vero commune omnium hominum eſt, illico huc pertinet jus paciſcendi de nuptiis, matrimonii dignitate, non ſcleris ſocietate, conjungendis. Quorſum deinde referas ſobolis educationem & curam rei familiaris. Quorum inſtitutorum, ut quodlibet proprium ſuum habet finem, eundemque a fine civitatis diverſum,

*ind. g. b. S. M. null. aliter
definitur.*

ita quin peculiaris quoque, intuitu finis cujusvis instituti, civibus competant jura, non est cur negemus. Inter quæ eminet jus dirigendi actiones liberorum & servorum patribusfamilias relictum, in emolumentum & decus familiæ. Atque sic dum parentes actus liberorum prudenter emendant, & inde ab incunabulis mentes horum saluberrimis præceptis imbuunt, virtuti civili per principem procurandæ (§. 16.) magnum omnino robur circumponitur. Quo ipso tamen nihil decedit juribus patriæ potestati reservatis, sed ut conjuncta semper valent, ita dum principes cum patribusfamilias studia sua in negotio inprimis educationis colligunt, felicitas ipsa melius promovetur: Et hanc puto esse rationem, cur veteres tam leges civiles, quam illa de fingendis moribus statuta, uno etiam volumine compingi curaverint, id quod Plato, Lycurgus, Sinæ et jamnum, suæ exemplo probant. Semper tamen parentibus reservatum esto, an hoc vel illo modo, sibi optimo viso, familiæ suæ consulant. Desæviebat patria potestas olim adversus liberos exponendo eos & neci dando, quæ quemadmodum principum potestate jam retusa & oppressa merito jacet; ita verendum ne nimia in liberos indulgentia, polita hac nostra ætate, mores hominum magis corrumpat quam perpoliat. Certe melius veteres Gymnosophistæ de liberis suis mereri voluerunt, licet hunc morem in conferendo beneficio mireris, quo præcepta moralia inculcando fœminis gravidis, fœtui ad huc in utero latenti, amorem virtutis instillare

stillare cupiverint. Ut autem parentum est rationali amore liberos suos amplecti, ita ulli hominum unquam melius quam illis cupere possunt. Atque hinc relinquitur ipsis, *jus deliberandi*, cui vitæ instituto filii aptiores sint, ut deinde iis occupationibus eos devoveant, quibus pares putentur. Multum omnino huic juri per principum auctoritatem passim detractum esse novimus. Sic consuetudo tulit, ad nostra usque tempora, in Russia, ut nobiles volentes nolentes, ad arbitrium principis, reipublicæ inservirent, nominibus inde ab incunabulis in album publicum descriptis; sed immunitatem ab hoc difficili & haud libero officii munere, dedit eis, ad solium imperatorium nuperrime evectus Petrus III. ut nobilitati Russiæ liberum esset, aut privatam agere vitam, aut publicis jam vacare muneribus. Quo pacto, concessa ubique ipsis civibus libertate eligendi sibi certum vitæ genus, semper quidquid ingenuum est, habebitur.

§. XVIII.

Porro solebant homines in statu naturali, amicitiae ergo, certas inire societates æquales; jam vero admisso jure paciscendi de iis rebus, quibus felicitas singulorum promoveri possit (§. 17.) sequitur civibus reservatam esse libertatem coalescendi in societates æquales, certi finis causa, quales sunt mercatoriae, literariae &c. Substant quidem laudatae hae societates imperio civili, ut hinc civilibus quoque legibus contringantur, interim tamen, quum
finis

finis earum, ut æqualium, diversus sit a fine civitatis ut societatis inæqualis, ergo jura pro fine earum obtinendo, ad finem civitatis non pertinent, sed civibus ut membris harum societatum erunt reservata. Quidquid igitur singuli in his societatibus in universum decernunt, id quilibet sociatorum exsequitur, relicto licet jure directionis uni membro, quod tamen, pro imperio proprie sic dicto, non agit, sed conventionalia saltem statuta effectui dat, prout tota societas in sui emolumentum eadem formavit. Atque hinc patet ratio jurium collegialium & universitatum. Sufflaminavit horum exercitium, quoad quædam instituta Lycurgus, dum lege cavit, ne nulli fabri lignarii, agricolæ & mercatores Lacædemone morarentur. Contra si verum sit, perhibente Dn. Rollin, Carthaginenses opibus corradendis magis quam studiis olim invigilasse, facili conjectura capitur, Pluto plures quam Apollini societates, Carthagine fuisse dicatas.

Quum neque præterea imperium civile, facultatem hominum judicandi, absorbeat, quin etiam civibus modestum hujus facultatis exercitium circa res in publicum commercium venientes relictum sit, nullus dubitabit, ut quid sentiendum de *παρρησία* seu libertate scribendi civili, simul haud obscure quisque intelligat. Nimirum debet illa, si recte de ea judicetur, omni carere maledicendi licentia, ne quis vel significationem cogitationis suæ minus pudicæ, edat, aut fræna mordeat pruritu impugnandi & quassandi judicia principis, id quod jam

(§. 16. por. 2.) repugnat, licet ejusmodi novum sermonem, plerosque imperatores Romanos heroico tulisse animo, Svetonius una cum Tacito sit auctor; sed ut eum sermonem merito averſamur; ita talis potestas ſcribendi omni commendatione digna videtur, quæ in eo conſiſtit, ut quis judicii & æquitatis lance præponderet res obvenientes atque de iis publico ſcripto, cum aliis, non cum impetu & temeritate, ſed delectu & ſapientia, judicium ſuum communiceſ, ſalvo religionis, legum rerumque peractarum vel peragendarum, æſtimio & honore. Quo confidentius enim quiſque credit fortunam ſuam eloquendo conſolari, eo certe præclarius cum populo agitur, ſi ſignificare, licet non computare poterit, quidquid in commoda ejus impingit. Quod liberum animi indicium neque finis civitatis damnabit, ſiquidem neceſſarium idem vel ideo videtur ad ſubditorum gubernationem, ut promptius & maturius, quocunque modo ratio eadem optima eſſe dixerit, conſilia rebus aptari queant. Quin immo conceſſa laudata libertate monendi & ſcribendi, ſæpius in minutiffima, quæ neglecta cum reipublicæ detrimento eſſe poſſunt, cura & cogitatio conferri poteſt. Errorem igitur erravit Nero, dum ſcriptorum ejusmodi monumenta concremari voluit, arbitratus ſed falſo, hoc igne, vocem populi Romani & conſcientiam generis humani, aboleri poſſe.

††

††

††

††

††

F

THES. I.

THESES I.

Licet *Aristoteles* fonticam habuerit causam statuendi, juvenem haud idoneum esse *Ethices* auditorem; *Keckermanno* tamen non prorsus adsentiri possumus, quod studium historiae, juvenili ætati non convenire, adseruerit.

THES. II.

Tota quidem historiarum utilitas hoc fundamento nititur; *Ubi hodierna antiquis sunt similia, ibi idem vel agendum vel expectandum*: quoniam vero observante *Leibnitio* in cod. Jur. G. diplom. præf. Historiæ publicæ, est nihil falsi dicere; arcanæ autem nihil veri non dicere: sequitur usum historiarum, ex casuum similitudine, non semper esse exploratum. †

THES. III.

Quod Respublicæ antediluvianæ exstiterint, conjectura capitur; sed catalogus Regum antediluvianorum ab *Eusebio* ex *Abydeno* exhibitus, haud sine causa videtur esse suspectus. †

THES. IV.

Sicut res antiquæ Babyloniorum & Assyriorum in alta fere sunt nocte; sic monachi, patriam historiam mediæ ævi, narratiunculis suis sæpius conspurcarunt.

TH. V.

et Actaverim, sententiam est passus ad peni causam, cur juvenis
tam sit idoneus Ethic, auditor. Ut enim taceam juve-
nem animas impium, videtur nobis et a more esse
imbuendum, ergo quod nullam aetatem aptiorem dari
ad hoc finem, quam juvenilem. Nam antequam ani-
mus tener vitiorum illecebris et voluptatibus aspersit,
magis magisque committitur, multo citius facilius est
ad virtutis amorem ^{in illo} excitare, quam dum matura
suecedente aetate contrarium obtinuit. Deserere
ergo sine quali illa sententia causa Aristoteli fuit,
quod nisi ut et nobis idoneus sit alius pro sen-
tentia auditor?

Non video, quo usui Historia, qui speculatione casuum
similium nititur, nec noceat Auditor. Et si
exploratum esse, quia minus consideretur Historia
ita esse nihil veri est dicere. Ut enim nescio quomodo
usum ejusmodi Historia arcana patet. Quod si nullum,
ut mihi certe videtur, manebit certe utilis, quoniam
aem Historiarum usum, et ex speculatione casuum
similium depositandum nobis.

Nullam video rationem cur auctor dubitantes
aspirat Eusebii catalogum Regum antediluvianorum
suspectum esse. Ad hoc enim incertum videtur esse
contendo catalogum hujusmodi Regum
tenere, ac de libris ^{et bibliis} antediluvianis disceptare
eam nonnullis, ut e.g. habero, non habeo et

1. The first of these is the fact that the
2. second is the fact that the
3. third is the fact that the
4. fourth is the fact that the
5. fifth is the fact that the
6. sixth is the fact that the
7. seventh is the fact that the
8. eighth is the fact that the
9. ninth is the fact that the
10. tenth is the fact that the
11. eleventh is the fact that the
12. twelfth is the fact that the
13. thirteenth is the fact that the
14. fourteenth is the fact that the
15. fifteenth is the fact that the
16. sixteenth is the fact that the
17. seventeenth is the fact that the
18. eighteenth is the fact that the
19. nineteenth is the fact that the
20. twentieth is the fact that the
21. twenty-first is the fact that the
22. twenty-second is the fact that the
23. twenty-third is the fact that the
24. twenty-fourth is the fact that the
25. twenty-fifth is the fact that the
26. twenty-sixth is the fact that the
27. twenty-seventh is the fact that the
28. twenty-eighth is the fact that the
29. twenty-ninth is the fact that the
30. thirtieth is the fact that the
31. thirty-first is the fact that the
32. thirty-second is the fact that the
33. thirty-third is the fact that the
34. thirty-fourth is the fact that the
35. thirty-fifth is the fact that the
36. thirty-sixth is the fact that the
37. thirty-seventh is the fact that the
38. thirty-eighth is the fact that the
39. thirty-ninth is the fact that the
40. fortieth is the fact that the
41. forty-first is the fact that the
42. forty-second is the fact that the
43. forty-third is the fact that the
44. forty-fourth is the fact that the
45. forty-fifth is the fact that the
46. forty-sixth is the fact that the
47. forty-seventh is the fact that the
48. forty-eighth is the fact that the
49. forty-ninth is the fact that the
50. fiftieth is the fact that the

THES. V.

Quod principum matrimonia, quandoque sint bellorum seminaria, omnium temporum historiae testantur.

THES. VI.

Ex quo Belgium foederatum, excusso jugo Hispanico, in liberam coaluerat Rempubli-
cam, qui plus inde damni, quam commo-
di in Europam redundasse cum Auctore Tr.
Des Neucroffnet. Staats. Zimmers 1691. con-
tenderit, æquiores simus, oportet, quam ut
ejus adfertum adprobemus.

THES. VII.

Licet *Hornius* fidem non mereatur eo, quod
Turcas dicat, non discordem sed concor-
dem semper Germaniam invasisse, quod ta-
men principes Christiani illos sæpius contra
veras regulas politicas concitaverint, qui re-
bus Europæ discordantibus se immiscerent, hi-
storia locuples est testis.

THES. VIII.

Qui inter præcipuas causas motuum in Eu-
ropa agitatorum, gloriæ cupidinem, dis-
sidia sacrorum & mutationes varias, tam intra
regias, quam illustres familias, factas, retulerit,
a vero nihil alienum urgebit.

TH. IX.

THES. IX.

Quod culti barbariq; populi, sacrorum præfectos, rebus civilibus imposuerint, consensus plurium gentium nos dubitare non finit.

THES. X.

Nemo *Aeneæ Vico* litem movebit, quod numisinata, quæ facie imperatorum insigniuntur, in usu commercii, olim fuisse contenderit.

THES. XI.

Herodoto dictos Germanos vel Germanios, diversam fuisse gentem a Germanis, quorum nomen Taciti tempore recens erar, quisque intelligit, ut simul *Freinshemium* in suppl. ad Q. Curt. Celtas cum Germanis confudisse, facile percipiat.

THES. XII.

Non majoris est ponderis, quod *Johannes Magni* colonos e Suecia in Daniam tanquam sæcem populi, emmissos statuerit, quam quod *Justinus* de Judæorum origine libr. 36. adduxerit.

THES. XIII.

Haud pauca quidem in plurimis Finlandiæ locis, sui vestigia fecerunt Lappo-
nes,

¶ Reges hii Sennas & Sappores aliquam cognationem
habere. Non quidem animi, mihi est, haud diu more
contradiciam, acc. vniq. adfuit. Interea, cum
hæc dractanissima auctorij sententia repugnet
communiter sepe receptæ ænigmatum senten-
tiam sententia, & injucundum fore putave-
rim Celeberrimo huius auditorio, si auctori
Dract. placeant, asperdere, quibus, quam
vult convenire sententiarum argumentis.
Nota sunt quæ quibecunq. doctores cita-
mus, illustramus. Bunde, et Celeberrimo,
Michaelis ^{alii} de Sennarum & Sapporum
origine et Uprachitarum Historiis quæ
rex assyriorum Salmanassar in captivitate
deduxit, origine ~~ad~~ cognatione
et Aulemunt.

nes, ex quibus notiora sunt *Lappein randa / Lapin fodat* / nisi tamen majoris ponderis adferantur argumenta, ægre omnino ex iis, ad *Lapponum cognationem cum Fennis*, concluditur. *¶*

THES. XIV.

Si quis *Sciltero* adfentiri noluerit, quod definitionum, quæ jure scripto non exstant, propriam significationem ab Etymologia dixerit sumendam; in notabili tamen controversia de tractu Langerum *Italiae*, sciat, tam ab incolis hujus regionis, ab una, quam a Principe Sabaudia ab altera parte, provocationem factam fuisse, litis componendæ ergo, ad Etymologorum tribunal, *quoad significationem* vocis Langa.

THES. XV.

Atque sic Historico nunquam vitio vertendum, si ad illustranda antiqua rerum monumenta; patrocinium suæ causæ in significationibus vocum aliquando quærat, modo exorbitans phantasia, narrationem vel fictam, vel improbabilem non reddat. Quæ cum ita sint, neque nos illi volumus esse mo-

molesti, qui aut nomen finus Finnici, *Plinio* dicti, Clylipeni, a Fennica voce *Kylpōā* in balneis lavare, aut vocabulum Ruotzi, quo Suethia a Fennis insignitur, ab Hebræo *run* currere derivaverit.

THES. XVI.

Oedipus sit oportet, qui literas Lapponicas, quales Cl. *MauPERTUIS* in actis Berolin. 1747. pingi curavit, similes esse veterum Runis, aut sibi aut aliis persuadeat.

